

ศึกษาแนวคิดและวิถีการสร้างสังคมแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ของมูลนิธิพุทธรณีนิจ

STUDY THE TZU CHI FOUNDATION'S CONCEPTS AND WAY OF CREATING A SOCIETY OF
ALTRUISTIC ENDEAVORS

แม่ชีจิราภรณ์ ขนานนิต¹, กฤติยา ถ้ำทอง,

พระมหาพุฒิแพน ปญญาวุธ, ทัดดาว โฉมลักษณ์, พระมหาอริยะ อริยชัย

Maechee Chiraporn Khanardnid¹, Krittiya Thamthong,

PhramahāPutthiphaen Panyavudho, Thatdaow Chomluk, Phramahā Ariya Ariyajayo

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhaphanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: joomchiraporn@gmail.com¹

Received 3 April 2024; Revised 12 June 2024; Accepted 26 April 2025.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการศึกษาดูงานด้านพระพุทธศาสนา ณ มูลนิธิพุทธรณีนิจ ได้เห็นของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน พบว่า มูลนิธิพุทธรณีนิจ ก่อตั้งโดยท่านธรรมาจารย์แจ้งเหียน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ มูลนิธินี้จึงเป็นองค์กร อิสระที่ได้รับการยกย่องจากทั่วโลกว่า เป็นองค์กรที่มีการให้บริการภายใต้หัวใจของความเป็นมนุษย์ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศขององค์กรล้วนหล่อหลอมให้บุคลากรเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ใช้หลักพุทธธรรม ที่สอนให้คนรักเพื่อนมนุษย์ รักสรรพสัตว์ และสรรพสิ่งรอบตัว เกิดสังคมแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วย หลักพรหมวิหาร 4 แบบพระโพธิสัตว์ เน้นหลักเมตตา หลักสังคหวัตถุธรรม และหลักมนุษยธรรม ด้วยภารกิจ 9 ด้าน ด้วยเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้หลักการเจริญสติผ่านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างมูลค่าการแปรรูป ผลิตภัณฑ์วัสดุเหลือทิ้ง การคัดแยกขยะที่ลงมือทำจริงให้เห็นสิ่งภายนอกสู่การปรับภายในจิตใจ สร้างคุณค่าต่อ ชีวิต ลดมลพิษจากภาวะโลกร้อน รักษาโลกไว้ให้รุ่นลูกหลาน จนเกิดผลลัพธ์เชิงพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม คือ มุ่งช่วยเหลือสรรพสัตว์เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต ทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือ ไม่นิ่งดูดาย หรือหา ความสุขในตนฝ่ายเดียว เกิดพลังขับเคลื่อนของกำลังอาสาสมัครที่มีคุณภาพ ด้วยการดึงเอาความดีจากแต่ละ คนออกมารวมกันให้มากพอจนเกิดพลัง

คำสำคัญ : มูลนิธิพุทธรณีนิจ; พรหมวิหาร 4; อาสาสมัคร; หลักเมตตาธรรม

Abstract

The objective of this article is to present the results of a study trip on Buddhism at the Tzu Chi Foundation, Taiwan of the students of the Doctor of Buddhist Program in Buddhism, Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The results found that the Tzu Chi Foundation was founded by Master Cheng Yen, marking the start of Tzu Chi's altruistic endeavors. It is an independent organization that is globally regarded as a service provider at the heart of humanity. The environment and atmosphere of the organization are very conceited for the personnel to have a good conscience for society. Applying Buddhist principles that teach people to love their fellow human beings, love all beings and things around them. A society of helping fellow human beings was born with the *Brahmavihāra* 4, principles of *Bodhisattva*, emphasizing the principles of *Mettā* (unconditional loving kindness and universal compassion), the principles of *Saṅgahavatthu*, and humanitarian principles with nine missions. There is a network of volunteers who apply mindfulness principles through activities such as creating value from waste products by hands-on waste sorting to see external things to adjust internally and create value for life. Reduce pollution from climate change and preserve the world for the future generations. This result in the Buddhist outcome for society which has led Tzu Chi volunteers globally with the principle of unconditional loving-kindness and universal compassion, devoted to spreading the Dharma for the benefit of all sentient beings. as the main goal of life. The power of quality volunteer force is driven by bringing out good from each person to be powerful.

Keywords : The Tzu Chi Foundation; *Brahmavihāra* 4; *Saṅgahavatthu* 4; Volunteers; Principles of *Mettā*.

บทนำ

คำว่า “ฉือจี้” เป็นคำที่เป็นที่รู้จักในวงการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อาทิ วงการศึกษา วงการศาสนา วงการธุรกิจ หรือองค์กรภาคเอกชน เพราะเป็นองค์กรระดับโลกที่ให้ความช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ ทุกวงการ ไม่เลือกเชื้อชาติ หรือระบบการปกครองใด ๆ ชื่อเต็มของฉือจี้คือ “มูลนิธิพุทธฉือจี้” (Tzu Chi Foundation) ซึ่งได้เริ่มก่อตั้งโดยท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน เมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2509 ณ วัดผู้หมิง หมู่บ้านเจี้ยเหมิน

ตำบลชวหลิน เมืองฮวาเหลียน ไต้หวัน องค์กรแห่งนี้เป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในไต้หวัน และได้ขยายไปยังนานาประเทศถึง 5 ทวีป รวมทั้งหมด 92 ประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย (Tzu Chi Foundation, 2021)

องค์กรแห่งนี้มีจุดกำเนิดเล็ก ๆ จากท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ซึ่งเป็นภิกษุณี ร่วมกับลูกศิษย์ 6 รูป และผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกันประมาณ 30 คน โดยมีอุดมการณ์ว่า จะสงเคราะห์คนที่ตกทุกข์ได้ยาก คนยากไร้ คนที่ถูกทอดทิ้ง เริ่มต้นจากทุกคนประหยัด และออมค่าใช้จ่ายส่วนตัววันละ 50 เซนต์ หรือประมาณ 50 สตางค์ ต่อวัน ไว้ในกระบอกไม้ไผ่เพื่อนำมาช่วยเหลือคน ไม่น่าเชื่อว่าปัจจุบันมูลนิธิมีผู้ร่วมอุดมการณ์ทั่วโลกไม่น้อยกว่า 60 ล้านคน มีเงินทุนมูลนิธิหลายหมื่นล้านดอลลาร์ ท่านธรรมาจารย์นำเหล่าลูกศิษย์ปฏิบัติธรรมทุกคนใช้หลักการพึ่งพาตนเองในการดำเนินชีวิต กฎเกณฑ์ที่ยึดถือปฏิบัติมาตลอดคือ “วันใดไม่ทำงาน วันนั้นไม่ขอฉันอาหาร” จุดกำเนิดของการตั้งมูลนิธิพุทธฉือจี้เริ่มจากวันหนึ่งมีแม่ชีคาทอลิกมาเยี่ยมสามท่านเพื่อแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับพระศาสดารวมถึงเป้าหมาย และหลักธรรมคำสอน ก่อนกลับแม่ชีทั้งสามได้ฝากข้อคิดไว้ว่า “พวกเขาตระหนักถึงความเมตตาของพระพุทธองค์ที่มีต่อมวลสรรพชีวิตบนโลก ไม่เว้นแม้แต่สัตว์ดิรัจฉาน แต่ในคาทอลิกนั้นความเมตตาจำกัดเฉพาะมนุษย์ แต่ว่าพวกเขาได้สร้างโบสถ์ โรงเรียน โรงพยาบาลเพื่อสังคมในวงกว้าง แต่ในองค์กรพุทธศาสนาเล่าได้อุทิศสิ่งใดเพื่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรมบ้าง” ซึ่งคำพูดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความสะเทือนใจ และไม่รู้จะให้คำตอบอย่างไรดีแก่ท่านธรรมาจารย์ เพราะในพุทธศาสนานั้นต่างคนต่างทำบุญไม่มีการรวมกลุ่มกัน ท่านธรรมาจารย์จึงคิดจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อรวบรวมคนที่มีศรัทธามีจิตวิญญาณที่จะช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ที่มีความลำบากให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ปัจจุบันวัดฮวาเหลียนมีภิกษุณีประมาณ 200 รูป ใช้ชีวิตสมณะ เรียบง่าย กินเจ ไม่ได้บิณฑบาต แต่เน้นพึ่งพาตนเอง ปลูกข้าว ปลูกผักเอง เลี้ยงชีพด้วยการทำงานหลายอย่าง เช่น ผลิตเทียน ไม้แกะสลัก เสื้อผ้าผู้หญิง ดอกไม้พลาสติก ของเล่น เป็นต้น ไม่มีการนำเงินบริจาคมาใช้ เพราะเงินที่รับบริจาคจะนำไปใช้ในการกุศลทั้งหมด ผลผลิตที่ได้ส่วนหนึ่งก็นำมาใช้ภายในวัด และอีกส่วนหนึ่งก็นำไปช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก (National Moral Promotion Committee, 2024)

ท่านธรรมาจารย์มีคำพูดที่สำคัญคือ “ความลำบากของชาวบ้านคือโอกาสที่เราจะได้ทำความดีงาม คนที่ตกทุกข์ได้ยากนั้น คือ พระโพธิสัตว์ที่จำแลงมาในปางตกทุกข์ หากเราได้ดูแลเขา ก็เหมือนได้ดูแลพระพุทธเจ้า” ปลูกฝังให้กับกลุ่มอาสาสมัครไปทั่วโลก และงานของมูลนิธิพุทธฉือจี้ก็ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ภารกิจของมูลนิธิพุทธฉือจี้ในปัจจุบันขยายขอบเขตออกไปถึง 9 ด้าน ได้แก่ 1) งานการกุศล สงเคราะห์ผู้ยากไร้ และออกเยี่ยมเยียนถึงบ้าน 2) บรรเทาอุบัติภัยธรรมชาติทั้งในไต้หวันและประเทศอื่น ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ 3) บำบัดความเจ็บป่วยด้วยการแพทย์ ได้เริ่มก่อตั้งโรงพยาบาลฉือจี้ ซึ่งมีมากถึง 7 แห่ง มีบริการที่ทันสมัยและเปี่ยมด้วยหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์ คลินิกเคลื่อนที่ เครือข่ายงานด้านการแพทย์ และหน่วยแพทย์อาสา 4) การศึกษาที่ทำให้คนเป็นคนที่ดีสมบูรณ์ มีความละเมียดละไมในการใช้ชีวิต โดยเน้นการปลูกจิตสำนึกแห่งความรักความเมตตา ได้ก่อตั้งโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสามารถผลิตบุคลากรทางการแพทย์ได้เอง 5) การสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม 6) การอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม มีสถานียแยกขยะซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดการขยะให้มีมูลค่าขึ้นมา 7) ศูนย์ข้อมูลไขกระดูก เพื่อช่วยเหลือคนที่เป็นมะเร็งเม็ดเลือด โดยมีธนาคารไขกระดูกที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย 8) อาสาสมัครชุมชน เพื่อขัดเกลาชุมชนให้มีจิตอาสาสมัครมาเสมอ ลดอัตรา และความเห็นแก่ตัวลง บ่มเพาะบุญกุศลในใจให้เกิดขึ้น 9) ก่อตั้งสถานียโทรทัศน์ด้าอ้ายเพื่อผลิตสื่อ และรายการส่งเสริมคุณธรรมอีกด้วย สถานียโทรทัศน์เผยแพร่สัญญาณภาพจากทั่วโลกจากเงินที่ได้จากการแยกขยะ สถานียโทรทัศน์ด้าอ้ายได้รับการโหวตจากชาวไต้หวันให้เป็นสถานียที่ทรงอิทธิพลต่อผู้ชมมากที่สุด (Legislative Institutional Repository of Thailand, 2550)

ปัจจุบันมูลนิธิพุทธฉือจี้มีสาขาและสมาชิกขยายไปทั่วโลก มีอาสาสมัครหลายแสนคน มีเงินบริจาคที่นำมาใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ นับหมื่นล้านเหรียญ น่าสังเกตว่า เบื้องหลังความสำเร็จนั้น มีหลักการ ความเชื่อ พื้นฐาน และการจัดการอย่างไร ถึงสามารถมีสมาชิกได้มากมายขนาดนั้น และระดมทุนได้มากมายขนาดนั้น เพื่อว่าจะนำมาประยุกต์ใช้ในการกิจการที่สำคัญต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสังคมประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ คณะนิสิตปริญญาเอก สาขาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้เดินทางไปศึกษาดูงานมูลนิธิพุทธฉือจี้ ไต้หวัน โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ 1) ศึกษาบทบาทการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ของมูลนิธิพุทธฉือจี้ 2) ศึกษาหลักการเจริญสติผ่านรูปแบบกิจกรรมสร้างมูลค่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์วัสดุเหลือทิ้ง 3) การตีความหลักสังคหัตถุธรรมกับบทบาทอาสาสมัครประจำศูนย์คัดแยกขยะขององค์กรพุทธฉือจี้เมืองไทเปในไต้หวัน 4) ศึกษาวิธีการสร้างเครือข่ายทางสังคมแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตามหลักเมตตา

บทบาทการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ของมูลนิธิพุทธฉือจี้

สังคมไต้หวันยินยอมให้ศาสนา และความเชื่อต่าง ๆ เกิด และเติบโตได้อย่างเสรี ไม่มีการใช้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซง หรือจัดการ ปล่อยให้ธรรมะจัดสรร และจัดการในรูปของประชาธิปไตยเชิงศาสนา เป็นการให้เสรีภาพแก่ประชาชนมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก องค์กรศาสนาที่เติบโตในไต้หวันเป็นไปอย่างฉันทมิตร แม้ไม่ขึ้นแก่กัน มีความแตกต่างกัน แต่สามารถร่วมงานกันได้ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง หรือแตกแยก ทำให้เกิดมูลนิธิ สมาคมนิตีบุคคลเชิงศาสนาเป็นจำนวนมาก ทั้งวัดพุทธ สำนักขงจื้อ วัดเต๋า โบสถ์คริสต์ มัสยิด ฯลฯ ไม่มีองค์กรปกครองสูงสุด ไม่มีองค์กรใดเติบโตจนเป็นเจ้าถิ่นผูกขาดครอบงำ ศาสนาที่ยังคงเป็นหลักสำคัญก็คือพระพุทธศาสนา มีองค์กรพุทธ 10 แห่ง แต่ที่นับว่าเป็นสำนักใหญ่มีอยู่ 4 สำนัก คือ ฉือจี้ ฝอกงชาน ฝากู่ชาน และจงไถชาน

มูลนิธิพุทธฉือจี้โดยท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนมีแนวคิดว่ หลักพุทธธรรมไม่เพียงแต่สอนให้คนรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเท่านั้น แต่ยังสอนให้รักสรรพสัตว์ และสรรพสิ่งรอบตัวด้วย และยังสอนให้ชาวพุทธเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน จึงเกิดความคิดในอันที่จะรวบรวมชาวพุทธเข้าด้วยกันในการทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อช่วยกันสร้างกุศลกรรมด้วยการช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้เป็นรูปธรรมด้วยความเมตตากรุณา และไม่หวัง

ผลประโยชน์ตอบแทน ถ้าชาวพุทธทำได้ ทุกคนก็จะเป็นพระโพธิสัตว์ได้ทันที ไม่ต้องรอสวมนต์อ้อนวอนภาวนาต่อเจ้าแม่กวนอิม ความทุกข์ยากในสังคม และในโลกก็จะบรรเทาบางลงไปได้ โดยใช้หลัก “ลงมือทำเลย” จากจุดเล็ก ๆ ที่เปี่ยมไปด้วยศรัทธาในความดีงาม ความเมตตากรุณาอย่างสูงส่งที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นจากจิตใจของท่านธรรมอาจารย์ และแม่บ้านสาธุศิษย์เพียง 30 คน ออมเงินวันละเล็กน้อยเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้แพร่กระจายไปทั่วเมืองฮวาเหลียน มีผู้คนสมทบทุนมากขึ้นตามลำดับ ถึงวันนี้เวลาผ่านไปเกือบ 60 ปี มูลนิธิพุทธฉือจี้ได้ขยายกิ่งก้านสาขามีสมาชิกทั่วโลก มีระบบบริหารจัดการที่ดีมาก การเงินโปร่งใสมากจนเป็นที่เชื่อถือของคนทั่วไป มีอาสาสมัครหลายแสนคน มีเงินบริจาคมาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นหมื่นเป็นแสนล้านเหรียญ จึงมีเงินมาใช้จ่ายกิจกรรมต่างๆ อย่างมากมาย ไม่รู้จักสิ้น มีกิจกรรมทางมนุษยธรรม และทางจิตวิญญาณแพร่กระจายไปทั่วเกาะไต้หวัน และกระจายไปทั่วโลก ประเมินเป็นมูลค่า และคุณค่ามิได้ (Tzu Chi Foundation Thailand, 2024)

การที่มูลนิธิพุทธฉือจี้สามารถสร้างสรรค์งานต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง สะท้อนถึงคุณภาพของบุคลากรของฉือจี้ บุคลากรส่วนใหญ่ที่ทำงานให้แก่ฉือจี้เป็นอาสาสมัคร ที่นอกจากจะทำงานให้มูลนิธิโดยไม่คิดค่าตอบแทนแล้ว ยังออกเงินให้มูลนิธิด้วย ทั้งในรูปของเงินบริจาคที่ให้เป็นประจำ และในรูปของค่าใช้จ่ายในการทำงาน เช่น จ่ายค่าเดินทางเองเวลาไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยไม่ว่าในประเทศ หรือต่างประเทศ อาสาสมัครเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในกิจการทุกด้านของฉือจี้ ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาล โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถานีโทรทัศน์ ล้วนมีอาสาสมัครเข้าไปช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ประจำ ยิ่งงานแยกขยะด้วยแล้ว คนทำงานเป็นอาสาสมัครเกือบทั้งหมด อาสาสมัครเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านทั่วไป แต่อีกไม่น้อยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก อาจารย์ นักธุรกิจ ผู้บริหาร ซึ่งล้วนมีความรู้ความสามารถ และมีรายได้ที่มั่นคง แต่ทั้งหมดนี้มีสิ่งที่เหมือนกัน คือ มีจิตอาสา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ยินดีช่วยเหลือส่วนรวม และพร้อมรับใช้ผู้อื่นด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน เวลานั้นของไปบริจาคให้แก่ผู้ทุกข์ยาก อาสาสมัครของฉือจี้จะโค้งคำนับราวกับเป็นผู้รับเสียเอง

อาสาสมัครของฉือจี้ยังมีลักษณะเด่นอีกประการหนึ่ง คือการไม่รังเกียจงาน บ่อยครั้งจะพบผู้บริหารบริษัทไปยืนถือกล่องรับบริจาคตามที่สาธารณะ หรือรุดกึ่งไม้ เกือบกวาดขยะในโรงพยาบาล ความที่ฉือจี้มีอาสาสมัครจำนวนมากที่พร้อมจะทำงานประจำ ออกไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยทันที ฉือจี้จึงสามารถส่งคนไปยังทุกหนแห่งทั่วโลกที่เกิดภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าแอฟริกา หรืออเมริกา ทั้งนี้โดยสมทบกับอาสาสมัครท้องถิ่นของฉือจี้เอง ขณะเดียวกันความสามารถทางด้านวิชาชีพของอาสาสมัคร ทำให้ฉือจี้สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กับงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งงานสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ซึ่งบางครั้งลำพังแรงใจ และกำลังเงินไม่เพียงพอที่จะช่วยให้งานประสบผล

คุณภาพของบุคลากรของฉือจี้ โดยเฉพาะในด้านคุณธรรม เกิดจากกระบวนการกล่อมเกลาจิตใจที่น่าสนใจมาก เนื่องจากไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะการสอนหรือการตักเตือนด้วยคำพูด หรือคำขวัญเท่านั้น แต่ยังมีวิธี

ต่าง ๆ อีกมากมายที่มีความแยบคาย และให้ผลยั่งยืน เช่น การปลูกฝังคุณธรรมผ่านการทำงานอาสาสมัคร การเคารพ และเห็นคุณค่าของผู้อื่นผ่านการเรียนรู้ชีวิตของเขา การบ่มเพาะความอ่อนน้อมถ่อมตนผ่านพิธีชงน้ำชา หรือจัดดอกไม้ การมีกำลังใจทำความดีผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น การซึมซับความดีงามผ่านการเล่านิทาน เล่นละคร หรือวาดภาพ รวมทั้งมีการฝึกฝนอาสาสมัครอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นยังมีระบบพี่เลี้ยง พ่อแม่อุปถัมภ์ และกลุ่มสมาชิกที่ช่วยสร้างเสริมจิตสำนึกที่ดีงาม กล่าวได้ว่าฉือจี้มีความโดดเด่นมากในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และศิลปะในการส่งเสริมคุณธรรม

ฉือจี้สามารถขยายจำนวนสมาชิกไปได้เป็นจำนวนมาก จนมีเครือข่ายที่กว้างขวางไปทั่วประเทศ 6 ใน 10 ล้านของสมาชิกทั่วโลก อยู่ในไต้หวัน ส่วนหนึ่งก็เพราะมีการบริหารจัดการอาสาสมัครที่ดี อาสาสมัครเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการรักษา และขยายจำนวนสมาชิก อาสาสมัครที่ “ฝึกงาน” มีหน้าที่บอกบุญหาสมาชิก หรือผู้บริจาค 25 รายเป็นประจำทุกเดือนในปีแรก และเพิ่มเป็น 40 รายในปีที่สอง อีกทั้งยังไปเยี่ยมเยียนผู้บริจาคอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามจุดที่สำคัญกว่านั้นก็คือ การจัดหาอาสาสมัครมาทำงานตามส่วนต่าง ๆ ของฉือจี้ซึ่งมีอยู่มากมาย เฉพาะโรงงานแยกขยะก็มีถึง 5,000 จุด อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี รวมทั้งการระดมอาสาสมัครในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน จะทำเช่นนี้ได้ต้องมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการคัดกรอง การประสานงาน การติดตามผลที่ดี ซึ่งเป็นงานที่ไม่ง่ายเลย เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าฉือจี้มีอาสาสมัครระดับต่าง ๆ ถึง 2 แสนคน อย่างไรก็ตามฉือจี้สามารถบริหารจัดการให้งานด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังมีความสามารถที่จะขยายงานเพิ่มไปได้เรื่อย

หัวใจสำคัญก็คือกำลังคนที่มีคุณภาพ บุคลากรเหล่านี้ไม่ได้อาศัยเงิน ชื่อเสียง อำนาจ หรือผลประโยชน์ส่วนตนเป็นแรงขับเคลื่อนอย่างธุรกิจเอกชน หรือหน่วยงานรัฐ แต่อาศัยคุณธรรม หรือความดีเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งทำให้เห็นเป็นแบบอย่างว่า แม้ไม่ใช้ผลประโยชน์ส่วนตน หรือค้นหาเป็นแรงจูงใจ องค์กรอย่างฉือจี้ก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพระดับชาติ หรือระดับโลกได้ไม่แพ้บริษัทข้ามชาติ โดยก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อมวลมนุษยมากกว่าอย่างเทียบกันไม่ได้ การใช้ความดีเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดงานสร้างสรรค์จำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อผู้คนนับล้าน ๆ ทั่วโลก โดยเริ่มต้นจากคนละเล็กคนละน้อยเพียง 30 คน และเงินบริจาควันละ 50 เซนต์ เป็นเรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้ แต่ก็เกิดขึ้นแล้ว จะเรียกว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ ก็คงไม่ผิด สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ลำพังเจตนาดีย่อมไม่เพียงพอ แต่ต้องอาศัยความสามารถอย่างมาก ความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การดึงเอาความดีจากแต่ละคนออกมา และนำมารวมกันให้มากพอจนเกิดพลัง ขณะเดียวกันก็รักษาความดีนั้นให้คงอยู่ และพัฒนาให้เพิ่มพูนมากขึ้น กระบวนการเหล่านี้อาจเรียกได้ว่า “การจัดการความดี”

หลักการเจริญสติผ่านรูปแบบกิจกรรมสร้างมูลค่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์วัสดุเหลือทิ้ง

องค์กรพุทธในไต้หวัน เป็นพุทธศาสนา นิกายมหายานที่เน้นอุดมการณ์พรหมวิหาร 4 ประการ แบบพระโพธิสัตว์ คือมุ่งช่วยเหลือสรรพสัตว์เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต ทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยกัน

คนละไม้ละมือ ไม่นิ่งดูตาย หรือหาความสุขในตนฝ่ายเดียว เอาใจใส่สิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้สังคมเสื่อมทรามลงเร็วเกินไป เพื่อต่อสู้กับกระแสการเจริญทางวัตถุยุคโลกาภิวัตน์ที่เน้นตัวใครตัวมัน พุทธได้หวนเป็นพุทธแบบมหายานที่สอนให้ช่วยเหลือผู้อื่น ยิ่งช่วยมาก เสียสละมาก ทำเพื่อผู้อื่นมากก็จะเท่ากันว่าได้เพิ่มความสำเร็จในการเป็นพระโพธิสัตว์ ณ ชาตินี้ ณ เวลานี้ สรุปสาระสำคัญได้ 4 ประการคือ 1) ความสุขที่แท้จริงอยู่ที่การได้ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ใช่การอยู่คนเดียว สุขคนเดียว 2) การจะไปช่วยเหลือผู้อื่นต้องผ่านการฝึกอบรมจรรยา มารยาท และควรไปเป็นหมู่คณะ จะได้ดูแลเอาใจใส่กัน ท้าวดึงกันได้ แต่ต้องทำด้วยความสุภาพ 3) รูปเคารพของพระพุทธเจ้าคือ พระโพธิสัตว์ปางต่างๆ เช่น เจ้าแม่กวนอิม ติ๋จั้งว้าง ซึ่งเป็นแบบอย่างของการโปรดสัตว์ให้พ้นทุกข์ 4) การปฏิบัติธรรม คือการปฏิบัติจริงโดยการทำงานเพื่อผู้อื่นอย่างเอาจริงเอาจัง ทำร่วมกัน สามัคคีกัน จึงจะมีความก้าวหน้า

ในการทำงานนั้น ทุกคนมีศรัทธาในท่านธรรมาจารย์แจ้งเหียน และยึดท่านเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตัว และทำให้ทุกคนมีอุดมการณ์อันเดียวกัน ท่านธรรมาจารย์ท่านกล่าวว่า “การเสียสละทำให้เราสัมผัสได้ถึงการใช้ร่างกายของเราให้เป็นประโยชน์ ใจก็จะเปิดกว้าง และห่างไกลความทุกข์” และท่านยังกล่าวอีกว่า “ตาต้องสอดสายดูว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ใบหน้าต้องยิ้มแย้ม และปากต้องพูดแต่สิ่งดี ๆ” ท่านธรรมาจารย์มีวัตรปฏิบัติอันงดงาม เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต ท่านอยู่ง่าย กินง่าย เปียกเปียกผู้อื่น และโลกให้น้อยที่สุด (Chokewiwat W., 2012) ในการทำงานแบบเซนจะยึดการมีสติในขณะทำงาน ไม่ทำด้วยความเร่งรีบ แต่ทำอย่างมีสติ ผ่อนคลาย ให่กาย และใจมีความสมดุลกัน ในการทำงานเน้นความเมตตา และประกอบด้วยปัญญาเสมอ (Grand Master Weichueh, 2023)

ทุกคนในสถานที่ทำงานถือว่า การทำงานคือการฝึกฝนจิตใจ และบำเพ็ญบารมีไปในตัว ดังนั้นในการทำงานนั้นจึงไม่ปล่อยให้ความเกียจคร้านเข้าครอบงำ แต่ทำด้วยความเข้าใจ พากเพียรไม่ลดละ เพราะการทำงานก็คือการปฏิบัติธรรมไปในตัว และในการทำงานนั้นเน้นสร้างสมาชิกให้มีคุณภาพ และเข้มแข็ง ทุกคนต้องรู้จักละวางอัตตา ไม่ยึดตนเป็นศูนย์กลาง ให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ในการทำงานมีเป้าหมายร่วมอันเดียวกัน มุ่งมั่นในการทำดีเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น ทุกคนให้ความช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะพี่เลี้ยงไม่ปล่อยให้สมาชิกทำงานตามลำพัง หลักการสอนงานของฉือจี้ยี่ดสามขั้นตอนหลัก คือ 1) พูดให้เข้าใจ 2) ทำให้เข้าถึง 3) ปลุกฝังให้อยู่ในชีวิตประจำวัน ท่านธรรมาจารย์มักจะสอนเสมอว่า ให้ชื่นชมผู้อื่น ไม่เน้นวิจารณ์ หรือตำหนิติเตียน เพราะเป็นที่มาของความขัดแย้ง และความแตกแยก ยึดหลักว่า รู้จักพอเพียง เคารงครัดที่ตน ผ่อนปรนผู้อื่น เห็นความสำคัญของการให้เกียรติกัน และให้อภัยกัน (Yen C., 2010) ในการทำงานไม่หักโหม มีขั้นตอนการทำงาน มีการพักช่วงเวลา และอาสาสมัครจะเริ่มทำงานง่าย ๆ ไปก่อน แล้วค่อยเพิ่มงานที่สลับซับซ้อนขึ้น ในภายหลัง ยึดหลักว่าทุกสิ่งต้องมีคุณภาพ มีความสมดุลกันระหว่างร่างกาย และจิตใจ งานจึงจะก้าวหน้าเป็นธรรมชาติ

ชาวฉือจี้มีวิธีการสร้างพลังใจให้กับคนทำงาน มีการเก็บภาพข่าว ภาพกิจกรรม ความรู้ ประสบการณ์จากอดีตมาเสริมสร้างพลังใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง และใช้สื่อสารมวลชนคือสื่อโทรทัศน์ในการส่งเสริมให้งานมูลนิธิก้าวหน้าอยู่เสมอ

การตีความหลักสังคหัตถุธรรมกับบทบาทอาสาสมัครประจำศูนย์คัดแยกวัสดุเหลือทิ้งแห่งมูลนิธิพุทธรณีสัณฐานเมืองไทเป ได้หวัน

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกันในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปฐมปณาสก จักกวรรค สังคหสูตร โดยบาทพระคาถาว่า

“ทานญจ เปยยวชฌญ	อตถจริยา จ ยา อิธ
สมานตตตา จ ฌเมสุ	ตตถ ตตถ ยถารหิ
เอเต โข สงคหา โลเก	รตสสาณิว ยายโต ฯ
เอเต จ สงคหา นาสุ	น มาตา ปุตตการณา
ลเถถ มานํ ปุชฺชา	ปีตา วา ปุตตการณา ฯ
ยสมา จ สงคหา เอเต	สมเวกขณติ ปณชิตา
ตสมา มหตฺตํ ปโปปนติ	ปาสสา จ ภวนติ เตติ ฯ

ทาน เปยยวชชะ อตถจริยา ในโลกนี้ และสมานตตตา ในธรรมนั้นๆ ตามสมควร สังคหธรรมเหล่านี้แลเป็นคุณ ช่วยอุ้มชูโลก เหมือนลิ่มสลักที่ยึดคุมรถ ซึ่งแล่นไปได้ ถ้าหากไม่พื้มีธรรมเหล่านี้ มารดา หรือบิดาก็ไม่พื้ได้ การนับถือ หรือการบูชา เพราะเหตุแห่งบุตร แต่เหตุที่ บัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้จึงถึง

ความเป็นใหญ่ และเป็นผู้ นำาสรรเสริญ ” (Sutta. Añ. Vol 13 :

catukkanipāto (Pāli) 21/32/37 , (Thai) 21/32/50) สารัตถะที่สำคัญแห่งสังคหัตถุธรรมนี้ ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทยึดถือเป็นเครื่องเกื้อกูลสงเคราะห์ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวโลกเหมือนสลักที่ห้วเพลายึดคานของรถไม่ให้หลุดออกจากกัน ทั้งยังทรงเทียบอุปมาโวหารกับมารดา และบิดา ผู้บำเพ็ญสังคหัตถุจริยาทั้ง 4 คือ ทาน เปยยวชชะ อตถจริยา และสมานตตตา อย่างครบถ้วนแล้ว ย่อมได้รับความนับถือการบูชาจากบุตรของตน (Añ. catukka. A. : manoratha. , (Thai) 2/32/446-447) ยิ่งกว่านั้นองค์คุณเหล่านี้ หากนับตามพลสูตร จัดเป็นสังคหผล กำลังอันเกิดจากการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นธรรมที่สามารถชักชวนผู้ไม่มีศรัทธาให้เกิดศรัทธาสัมปทา ผู้ทุศีลให้มีศีลสัมปทา ผู้ตระหนี่ให้ม้นอยู่ในจาคสัมปทา ผู้มีปัญญาทรม อยู่ในปัญญาสัมปทา ด้วยอานุภาพแห่งธรรมทานที่เลิศกว่าการให้ทั้งหมด (Sutta. Añ. Vol 15 : navakanipātā (Thai) 23/5/440) ซึ่งเจตจำนงค์ของการให้ทานแบ่งตามคุณลักษณะโดยภาพรวมมี 4 ประเภท คือ 1) การให้เพื่อขจัดกิเลสออกไปจากใจเรียกว่า การบริจาคทาน ผู้ให้จะต้องมีจิตใจที่บริสุทธิ์ ให้ทานแก่ผู้รับที่มีความบริสุทธิ์

ผลบุญจึงเกิดเป็นมหัศจรรย์ 2) การให้เพื่อตอบแทนคุณความดี เรียกว่า ปฏิภาณ เช่นการมอบสิ่งของ
 เกื้อกูลแต่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ บุคคลผู้มีพระคุณ เป็นการบูชาคุณความดีของท่าน 3) การให้เพื่อ
 สงเคราะห์ เรียกว่า สังคหทาน หมายถึง การผูกมิตรยึดเหนี่ยวน้ำใจมุ่งคุณประโยชน์แก่ผู้รับ 4) การให้ด้วยจิต
 อนุเคราะห์ เรียกว่า อนุเคราะห์ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากให้ประสบความสุข ไม่เลือกว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็น
 ใคร มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตนอย่างไร ก็ช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถประกอบด้วยจิตเมตตา
 สงสาร (PhramahāSuwit Vichchesako Pāli level 9. 1998) นอกจากการให้วัตถุสิ่งของแล้ว องค์ธรรมคือ
 ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ กล่าววาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตื้นน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ อันไพเราะอ่อนหวาน
 สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน
 จูงใจให้นิยมยอมตาม องค์ธรรมคือ อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญ
 สาธารณประโยชน์ และองค์ธรรมคือ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ประพฤติปฏิบัติสม่ำเสมอในมหาชน ด้วย
 การร่วมกันรับรู้ ร่วมกันแก้ไข ตลอดจนวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์สิ่งแวดล้อม อย่างถูกต้อง
 ตามธรรม (Somdej Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). 2019) ล้วนแล้วแต่เป็นการประยุกต์หลัก
 พุทธธรรมมาแก้ปัญหาสังคมตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนถึงระดับประเทศ ที่เรียกว่า พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม
 (PhramahāSomboon Vuddhikaro, B.E. 2548) ในบทบาทแห่งองค์กรพุทธนอกรีต แม้จะมีความเชื่อต่างนิกาย
 กับฝ่ายเถรวาทก็ตาม แต่กิจกรรมความเสียสละอุทิศตนของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการจัดสิ่ง
 เป็นมลทินทางสังคมอันก่อให้เกิดมลภาวะคือสิ่งของเหลือทิ้งย่อยสลายยากมีเศษขวดพลาสติก เป็นต้น ก็ล้วน
 จัดอยู่ในการให้ทานด้วยอุทิศแรงกายของตนทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ จึงจัดเข้าในหลักแห่งการ
 สงเคราะห์กันทางสังคหัตถุธรรม จนเกิดผลลัพธ์เชิงพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Socially Engaged
 Buddhism) อย่างมีนัยสำคัญ (PhramahāBoonlert Inthapanyo Prof. Dr., B.E. 2567) โดยเฉพาะมูลกิเลส
 (貪瞋癡慢疑 Tān chēn chī màn yí) ประกอบด้วย ความโลภ ความโกรธ ความหลง อวดดีถือดี และ
 ความลัษณสงสัย เปรียบเสมือนยาพิษอันก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมที่เริ่มมาจากจิตใจมีมลทิน ส่งผลให้
 แผ่นดินมีมลพิษ (Dung, Y. A., 2021) อาสาสมัครขององค์กรพุทธนอกรีต เมื่อตระหนักถึงปัญหามลพิษที่อยู่รอบ
 ๆ สังคมของตน แม้อยู่ในวัยเกษียณอายุก็เสียสละเวลามาคัดแยกขยะโดยไม่ขอรับเงินตอบแทน เพื่อลดปัญหา
 สิ่งแวดล้อมอันจะส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งยังเป็นการฝึกใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ตามหลัก 4 ปณิธาน (四大志
 業 Sì dàzhì yè) คือ การบำเพ็ญทาน การรักษายาบาล ให้การศึกษา และรักษาวินัยธรรม นำหลักปณิธานนี้
 มาขยายเพิ่มอีก 4 ข้อ คือ การบรรเทาทุกข์ระหว่างประเทศ การบริจาคไขกระดูก การดำรงรักษาสิ่งแวดล้อม
 ด้วยการจัดการเพิ่มมูลค่าขยะ และเป็นอาสาสมัครด้วยแรงศรัทธา กลายเป็น 8 ก้าวที่ยิ่งใหญ่ (八大法印
 Bādà fǎyìn) (Yúfāwén 于发文, 2012) ซึ่งเป็นบทสรุปมาจากการถือคติจีนโบราณว่า หากไม่ทำงาน ก็ไม่
 ต้องทานอาหาร (一日不做, 一日不食 Yī rì bù zuò, yī rì bù shí) อันสืบทอดมาจากปรมาจารย์เซนไป
 ฉางแห่งราชวงศ์ถัง (Tzu Chi USA, 2024) เพราะอาสาสมัครทั้งหลายนั้นมาทำงานด้วยอาศัยทุนส่วนตนมิได้
 นำสิ่งที่ได้รับบริจาคมาใช้เป็นการส่วนตัว (Dr. Prawet Wasi and colleagues., B.E. 2537) ซึ่งต่างจากแนว
 คำสอนแห่งพระอรรถกถาจารย์ฝ่ายพุทธเถรวาท ที่อธิบายว่า ทานย่อมเป็นเครื่องประดับเป็นบริวารของจิตใน

สมาธิ และวิปัสสนา บุคคลผู้มีจิตอ่อนโยนเพราะทานนั้น เจริญพรหมวิหารแล้ว ย่อมบังเกิดในพรหมโลกได้ ตามบาลีแห่งอรรถกถา ว่า “จิตตาลงการจิตตปริกขารตัก ทานํ เทติ” (An. atthaka. A. : manoratha. , (Thai) 3/31-35/353-356) อันมีข้อควรระวังคือ ในทักษิณาใด ทายกเป็นคนมีศีล ถวายไทยธรรมที่เกิดขึ้นโดยธรรม แต่ปฏิบัติผิด เป็นคนทุศีล ทักษิณานี้เป็นเหมือนทักษิณาของ พระเวสสันดรมหาราช ในทักษิณาใด ปฏิบัติผิดเป็นคนมีศีล แต่ทายกเป็นคนเสียศีล ถวายไทยธรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่เป็นธรรม ทักษิณานี้เป็นเหมือนทักษิณาของคนฆ่าใจ ในทักษิณาใดทั้งสองฝ่ายเป็นคนทุศีล ถึงไทยธรรมก็เกิดโดยไม่เป็นธรรม (Dī. Pā. A. sumāṅgala. (Thai) -/313/341-342) หมายถึงการเลือกผู้รับแล้วจึงให้นั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมกว่า ด้วยพระบาลีที่เทวดากราบทูลธรรมภาสิตแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค เทวดาสังยุต สตุลลปายิกวรรค สาธุสูตรว่า “วิเจย ทานํ” แปลว่า ทานที่บุคคลเลือกให้ ในข้อนี้ ได้แก่ทานที่บุคคลเลือกให้นั้นมี 2 อย่าง คือเลือกทักษิณา (ของสำหรับทำบุญ) อย่างหนึ่ง เลือกพระทักษิณียบุคคล (บุคคลผู้ควรรับของทำบุญ) อย่างหนึ่งในสองอย่างนั้น การนำปัจจัยทั้งหลายที่เลวออกไปแล้วคัดเลือกเอาของที่ประณีต ๆ ถวายแก่พระทักษิณียบุคคลเหล่านั้น ชื่อว่าการเลือกทักษิณา การละเว้นบุคคลทั้งหลายนอกจากศาสนานี้ ผู้มีศีลวิบัติแล้ว และบุคคลผู้นอกรัตนนอกรอย 96 ประเภท แล้วถวายทานแก่บรรพชิตในพระศาสนา ผู้ถึงพร้อมด้วยศีลาทิคุณ ชื่อว่าการเลือกพระทักษิณียบุคคล ด้วยอาการทั้งสองอย่างอย่างนี้ ชื่อว่าทานที่บุคคลเลือกให้ ผลคือ สุกตปัสสฏฐิ แปลว่า พระสุกตทรงสรรเสริญแล้ว (Sam. Sa. A. sāraththa. (Thai) 1/33/97) จากนั้นทรงชี้ประเด็นสรุปว่า สหธา หิ ทานํ พหุธา ปสตุถํ ทานที่ไปด้วยศรัทธาบัณฑิตสรรเสริญมาก ทานา จ โข ธรรมปทํ เสยโย แต่บทแห่งธรรมประเสริฐกว่าทาน ปุพเพว หิ ปุพเพตเรว สนโต เพราะว่าสัตบุรุษทั้งหลายผู้มีปัญญา ในกาลก่อนก็ดี ในกาลก่อนโน้นก็ดี นิพพานเมวขณมํ สพลญชา ได้บรรลุนิพพานนั่นเอง (Sutta. Sam. Sa. Vol 7 (Pāli) 15/33/24, (Thai) 15/33/41) ดังนั้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามหลักสังคหวัตถุธรรมนั้น แม้จะแตกต่างกันตามภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ และบริบททางสังคม แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่เกื้อกูลกันอันจะส่งผลให้ชุมชนมีความสุขมากขึ้น ตามมโนปณิธานของท่านธรรมาจารย์ Cheng Yen ว่า “ขอให้ดวงใจทั้งหลายจงบริสุทธิ์ ขอสังคมมนุษย์มีความสามัคคี และขอให้โลกนี้ไม่มีภัยพิบัติด้วยธรรมะอันเป็นเครื่องเกื้อกูลกัน” (Amber Ying, Ching-Hsin Yang, Mark O'Neill, Yang Lee, Yu-Chia Chu, 2021) จนกว่าจะบรรลุพระนิพพาน

วิธีการสร้างเครือข่ายทางสังคมแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตามหลักเมตตา

วัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวไต้หวัน คือวิถีโพธิสัตว์ (โพธิจรรยาตาร) อันถือเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นของมหายาน คือหลักของปัญญา และกรุณา ปัญญา คือความแจ่มแจ้งประจักษ์ชัดในความเป็นจริงของชีวิต และโลก หมดลื่นซึ่งอวิชชา สามารถปล่อยวางจากความยึดมั่นสำคัญหมายในตัวตน จนพ้นจากความทุกข์อย่างสิ้นเชิง เข้าถึงความสงบเย็นสูงสุดคือนิพพาน ส่วน กรุณา คือความรักต่อสรรพชีวิตอย่างไม่มีเส้นแบ่งปรารถนาช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ ด้วยจิตใจที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว เปิดกว้างอย่างไม่มีประมาณ เราจึงได้เห็น “พลังจิตอาสา” เกิดขึ้นมากมายในไต้หวัน มูลนิธิพุทธฉือจี้ได้ดำเนินการโดยอาศัยหลักจิตวิญญาณที่เน้นการให้เกียรติต่อมวลมนุษย์ ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ไม่แบ่งแยกเผ่าพันธุ์ ศาสนาและถิ่นฐาน เน้นอุดมการณ์พรหม

วิหาร 4 ประการแบบพระโพธิสัตว์ คือมุ่งช่วยเหลือสรรพสัตว์เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต ทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยกันคนละไม้ละมือ ไม่นิ่งดูตายหรือหาความสุขในตนฝ่ายเดียว เอาใจใส่สิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้สังคมเสื่อมทรามลงเร็วเกินไป เพื่อต่อสู้กับกระแสความเจริญทางวัตถุโลกาภิวัตน์ ที่เน้นตัวใครตัวมัน โดยเฉพาะความเมตตา ซึ่งมีนิยามว่า ความรักใคร่ปรารถนาดี อยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ทั่วหน้า (PhraRajchaworamuni (P. A. Payutto), 2528) การที่ความเมตตาจะเกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลได้ จะต้องเริ่มจากการปฏิบัติธรรมสำคัญ คือ รู้จักโลกตามความเป็นจริง มีสติรู้ตัวทั่วพร้อม หมั่นทำความดีเป็นกิจ มีความสันโดษ และรู้จัก “ให้” ผู้อื่น มูลนิธิพุทธฉือจี้มีวิถีสั่งสร้างเครือข่ายทางสังคมแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตามหลักเมตตาผ่านภารกิจต่าง ๆ คือ การกุศล รักษาพยาบาล การศึกษามนุษยธรรม และภารกิจย่อยได้แก่ บรรเทาทุกข์ระหว่างประเทศ บริจาคไขกระดูก อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาสาสมัครชุมชน

มูลนิธิพุทธฉือจี้เริ่มทำงานด้านการศึกษาดำเนินการก่อตั้งวิทยาลัยพยาบาล เพื่อผลิตบุคลากรป้อนให้แก่โรงพยาบาล (ภายหลังขยายเป็นวิทยาลัยเทคโนโลยี) ต่อมาก็ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ภายหลังพัฒนามาเป็นมหาวิทยาลัยเต็มรูปแบบ) จากนั้นก็ก่อตั้งโรงเรียนระดับประถม และมัธยมขึ้นมา สถาบันการศึกษาเหล่านี้มีลักษณะเด่นคือ การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและปลูกฝังมิติด้านจิตวิญญาณแก่ผู้เรียนอย่างแนบคาย ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความรู้ และความสามารถทางวิชาการได้อย่างไม่ด้อยกว่าที่อื่น แม้แต่คณะแพทยศาสตร์ก็ยังมีการสอนวิชาด้านจริยศิลป์แก่นักศึกษาตลอด 4 ปี ส่วนโรงเรียนประถม และมัธยมก็เป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีการนำเอาวิธีการของฉือจี้ไปใช้อย่างแพร่หลาย มหาวิทยาลัยฉือจี้ เริ่มจากการตั้งโรงพยาบาล ตั้งวิทยาลัยพยาบาล ปรับเป็นวิทยาลัยเทคนิค ที่มีสาขาต่างๆ และมีวิทยาลัยทางการแพทย์ในปี 1994 และได้รับการรับรองจากทางการให้เป็นมหาวิทยาลัย ในปี 2000 ในปีเดียวกันนี้ โรงเรียนมัธยม และโรงเรียนอนุบาล จนถึงประถมก็เริ่มต้นด้วย จัดว่าฉือจี้ได้จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย มีสาขาแพทยศาสตร์ และการศึกษาในระดับปริญญาโท และเอก มีอาคาร และอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย งบประมาณดำเนินการประมาณร้อยละ 20 ได้จากรัฐบาล ร้อยละ 30 ได้จากค่าเล่าเรียนของนักศึกษา ที่เหลือได้จากมูลนิธิ

โรงพยาบาลของฉือจี้มีมาตรฐานด้านการแพทย์สูงมาก สามารถทำการรักษาโรคหรือความผิดปกติที่ต้องใช้วิชาการขั้นสูง จนมีผู้ป่วยจากต่างประเทศหลายรายมารับการรักษา นอกจากความสามารถทางวิชาการแล้ว โรงพยาบาลยังให้ความเอาใจใส่กับมิติด้านจิตใจ และสังคมของผู้ป่วย แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนไข้ เห็นคนไข้เป็นมนุษย์มากกว่าเป็นเจ้าของ “ไข้” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือมุ่งรักษา “คน” มากกว่ารักษา “ไข้” การแพทย์ของฉือจี้จึงได้ชื่อว่า เป็น “การแพทย์ที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์” จนเป็นแบบอย่างให้แก่โรงพยาบาลของรัฐและของประเทศต่าง ๆ มูลนิธิพุทธฉือจี้ยังมีธนาคารไขกระดูกที่ใหญ่เป็นอันดับ 1 ของเอเชีย และเป็นอันดับ 3 ของโลก ทั้งนี้เพื่อนำไขกระดูก (ที่ตรงกับผู้ป่วย) มาใช้ในการรักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติของเม็ดเลือด ซึ่งเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่โรงพยาบาลของฉือจี้มีความสามารถเป็นพิเศษ

แต่ละวันมีอาสาสมัครโรงพยาบาลมาช่วยทำงานมากกว่า 200 คน สวมเสื้อก๊ากสีน้ำตาล หากเป็นอาสาสมัครที่เพิ่งมาเริ่มต้นทำงานจะสวมชุดสีเทาเป็นกางเกง และเสื้อยืดมีปก ในวันนั้น พบอาสาสมัครชุดเทา

อยู่กันเป็นกลุ่ม 20-30 คน ระหว่างทางที่เดินดูงาน กำลังช่วยกันทำความสะอาดพื้น อาสาสมัครเสือกักน้ำตาล กระจายกันอยู่ทั่วไปช่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่หน้าโรงพยาบาลคอยต้อนรับ ช่วยดูแลต้นไม้ จนถึงที่หอผู้ป่วย อาสาสมัครทุกคนต้องเดินขึ้น-ลง โดยไม่ใช้ลิฟต์ เพื่อไม่เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายแก่โรงพยาบาล ถ้าเป็นอาสาสมัคร ชุมชน เมื่อทำงานครบ 200 ชั่วโมง จึงจะได้สวมชุดกางเกงขาว เสื้อสีน้ำเงิน มีการแบ่งพื้นที่อาสาสมัครดูแลกัน เป็นเขต หากต้องการเป็นกรรมการต้องเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอีกเดือนละครั้ง รวม 8 ครั้ง จึงจะสามารถสวมชุดสีน้ำเงิน (Panwadee Buddhawattana, 2009)

งานแยกขยะเป็นงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นงานเด่นอีกด้านหนึ่งของมูลนิธิพุทธฉือจี้ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากมีโรงงานแยกขยะไม่น้อยกว่า 5,000 แห่งทั่วประเทศ มีอาสาสมัครมาช่วยงานรวม 50,000 คน โดยผลัดกันมาทำงานสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตั้งแต่เก็บขยะ ขนขยะมาโรงงาน แยกขยะ แล้วนำไปหมุนเวียนใช้ใหม่ งานด้านนี้นอกจากจะช่วยลดปริมาณขยะ (ด้านหนึ่งด้วยการทำให้ประชาชนทิ้งขยะน้อยลง และอีกด้านหนึ่งด้วยการเอาขยะที่ยังมีประโยชน์ไปรีไซเคิล ทำให้ขยะที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้เลยเหลือ น้อยลง) ยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของฉือจี้ นับพันล้านบาทต่อปี เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2567 คณะนิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เข้าศึกษาดูงานสถานรีไซเคิล ณ เมืองไทเป ไต้หวัน ซึ่งเป็นโรงแยกขยะแห่งหนึ่ง มีขนาดไม่กว้างขวางนัก ได้รับการต้อนรับจากอาสาสมัครชุดน้ำเงินขาว มีการแยกขยะ อาทิ ขยะพลาสติก ที่น่าสนใจ คือ การแยกขยะกระดาษ ซึ่งมีความละเอียดมาก โดยต้องคัดเลือกทีละแผ่นแยกเป็น 6 ประเภท ก่อนนำไปจำหน่าย เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้สูงสุดตามประเภทของกระดาษนั้น ๆ มีเครื่องใช้อื่น ๆ ด้วย การแยกขยะเป็นการลงมือทำจริง ให้เห็นว่าจากสิ่งภายนอกสู่การปรับภายในจิตใจ เกิดความผ่องใส เป็นสมาธิ สร้างคุณค่าต่อชีวิต และลดมลพิษของโลกจากภาวะโลกร้อน สู่การเริ่มต้นลงมือปฏิบัติจริงแม้เป็นเรื่องเล็กน้อย เพื่อช่วยรักษาโลกนี้ไว้ให้รุ่นลูกหลาน สู่ถึงการมอบความรักต่อเพื่อนมนุษย์ การช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน จิตใจไม่เย็นชา การยื่นมือเข้าช่วยเหลือ สร้างความรู้สึกรักขอบคุณต่อกัน เกิดความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ให้โลกนี้เปลี่ยนแปลง ผลของการที่เข้าเป็นอาสาสมัครฉือจี้ คือ การรู้จักความพอเพียง กตัญญู การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การนำของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ กินอยู่อย่างมัธยัสถ์ รู้จักจิตวิญญาณ รู้ว่าตนเองต้องพัฒนา ต้องเรียนรู้การแยกขยะ เป็นวิธีการที่รูปธรรมช่วยสร้างนามธรรม ท่านธรรมาจารย์สอนไว้ว่าทุกชีวิตสิ่งที่มี 2 อย่างคือ การทำความดี และการตอบแทนผู้มีพระคุณ

บทสรุป

มูลนิธิพุทธฉือจี้เป็นต้นแบบของการนำศาสนามาเป็นธงนำทางในการกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม โดยเน้นการสร้างจิตอาสา ช่วยเหลือโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน มีอาสาสมัครจำนวนมาก โดยเฉพาะให้โอกาสผู้สูงวัย ทำให้มูลนิธิมีชื่อเสียงโด่งดังในฐานะที่เป็นองค์กรด้านมนุษยธรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ สร้างเครือข่ายทางสังคมด้วยหลักเมตตา หลักสังคหัตถุธรรม มูลนิธิพุทธฉือจี้มีโรงพยาบาลที่ทันสมัยหลายแห่งในไต้หวัน มีโรงเรียนที่ไม่ใช่เพียงแหล่งให้ความรู้ แต่ผลิตคนให้เป็นคนดี มีหัวใจของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถม มัธยม และมหาวิทยาลัยที่สามารถผลิตบุคลากรทางการ

แพทย์ได้เอง มีธนาคารไซกระดุกที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย มีสถานีโทรทัศน์ที่เผยแพร่สัญญาณภาพทั่วโลกจากเงินที่ได้จากการแยกขยะ สร้างความประทับใจและอัศจรรย์ใจในสิ่งที่พบ และประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานมูลนิธิพุทธฉือจี้ คือได้สัมผัสกับการให้ความสำคัญกับทุกชีวิต การมุ่งสร้างสรรค์สิ่งดีทั้งในรายบุคคล สิ่งแวดล้อม โดยบริหารจัดการเชิงระบบให้เห็นกลยุทธ์ของการกล่อมเกลาคิดใจด้วยการกำหนดวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นวิธีการสร้างสังคมแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ มีการออกแบบกิจกรรมที่สนับสนุนการนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการสร้างปัญญาให้เข้าใจว่าการให้อภัยผู้อื่น ได้สิ่งดีกับตนเอง มีเครือข่ายอาสาสมัครที่ทำด้วยความเต็มใจแสดงถึงมิตรไมตรี นอกจากนี้ยังได้เห็นแนวคิดที่ถูกถอดการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งถึงขยายขอบเขตกว้างขวาง เป็นแบบอย่างที่สามารถนำมาปรับใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และสังคม การดำเนินงานของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ครั้งนี้จึงบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้

References

- Mahāchulālongkornrājavidyālaya University. (1957). *Tripitaka*. Bangkok: Mahāchulālongkornrājavidyālaya Printing School. (In Pāli–Thai)
- Mahāchulālongkornrājavidyālaya University. (1996). *Tripitaka*. Bangkok: Mahāchulālongkornrājavidyālaya Printing School.
- Mahāchulālongkornrājavidyālaya University. (2009–2017). *The Thai Commentary*. Bangkok: Mahāchulālongkornrājavidyālaya Printing School.
- Mahāchulālongkornrājavidyālaya University. (2009–2017). *The Pali Commentary*. Bangkok: Mahāchulālongkornrājavidyālaya Printing School.
- Yang, Y. A., Ching-H., O'Neill, M., Lee, Y., & Chu, C. (2021). *Introductory pamphlet to Tzu Chi*. Taiwan: Department of Literature and History, Buddhist Tzu Chi Foundation.
- Dung, Y. A. (2021). *Recycling the past: Tzu Chi waste recycling and the cultural politics of nostalgia in Taiwan* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3209240>
- Grand Master Weichueh. (2023). *Effortless composure in the changing world*. Taiwan: Chung Tai Monastery, Chung Tai Buddhist Foundation.
- Grand Master Weichueh. (2019). *Paths to enlightenment*. Taiwan: Chung Tai Chan Monastery, Chung Tai Buddhist Foundation.
- Legislative Institutional Repository of Thailand. (n.d.). Retrieved April 28, 2024, from <https://shorturl.asia/Oy8qd>

National Moral Promotion Committee. (n.d.). Retrieved April 28, 2024, from <https://shorturl.asia/oi8LQ>

Master Cheng Yen. (2010). *Dhamma speech of Master Cheng Yen*. Bangkok: Tzu Chi Thailand Foundation.

Buddhawattana, P. (2009). *The knowledge gain from a study trip to the Tzu Chi Foundation, Taiwan. Ramathibodi Nursing Journey*, 15(1), January–April.

Phramahā Boonlert Inthapanyo. (2024). *Buddhapanysrithavaravadee study trip*.

Phramahā Somboon Vuddhikaro. (2005). *Socially engaged Buddhism*. Retrieved April 28, 2024, from <https://shorturl.asia/Ng0fx>

Phramahā Suwit Vichchesako. (1998). *Giving: The first step to develop the quality of life*. Bangkok: Fongthong Enterprise Co., Ltd.

Phra Rajchaworamuni (P. A. Payutto). (1985). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Prawet Wasi. (1994). *Dhamma trip to the Tzu Chi Foundation*. Bangkok: Moh-Chao-Ban Publishing House.

Somdej Phra Buddhaghosacariya (P. A. Payutto). (2016). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Thammasapa Publishing House.

Tzu Chi Foundation. (n.d.). Retrieved April 28, 2024, from <https://global.tzuchi.org>

Tzu Chi Foundation Taiwan. (n.d.). Retrieved April 28, 2024, from <https://shorturl.asia/EXhUv>

Tzu Chi Thailand. (2024, April 25). *Get to know Tzu Chi*. Retrieved from <https://shorturl.asia/3HCtE>

Tzu Chi USA. (2024). *No work, no meal: Each doing our part*. Retrieved April 28, 2024, from <https://tzuchi.us/es/quienes-somos/historia>

Chokewiwat, W. (2012). *The storytelling of Tzu Chi*. Nonthaburi: National Health Commission Office.

于发文. (2012). 慈济的“四大志业 八大法印” [The four missions and eight footprints of Tzu Chi]. Retrieved April 28, 2024, from <https://shorturl.asia/0pNf8>

